herpy

GEKONY

Felsuma złotopylna

Phelsuma laticauda

Niewielki, lśniąco zielony gekon dzienny z północnego Madagaskaru i Komorów, z posypką złotego pyłu na karku i grzbiecie oraz czerwonymi kreskami na głowie i grzbiecie. Jest piękny, szybki i ciekawski, ale delikatny i najlepiej sprawdza się jako zwierzę do obserwowania, a nie do trzymania w dłoni.

Rodzina: Gekkonidae Nazwa angielska: Gold dust day gecko Dawna nazwa: *Pachydactylus laticauda*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**10-15 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**6-10 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**26-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**31-33 °C**
Temperatura w nocy	**20-23 °C**
Wilgotność	**60-75%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Owady, owoce, nektar i gotowa karma**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**10-14 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**40-85 dni** przy 26-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Phelsuma laticauda ma drobne złote plamki, które niczym pył pokrywają kark i przednią część grzbietu na poza tym jaskrawozielonym ciele. Większość osobników ma ponadto czerwone poprzeczne pasy na pysku, niebieskawy połysk wokół oczu oraz czerwone plamy lub kreski wzdłuż grzbietu. Palce mają szerokie przylgi, a ogon jest płaski i szeroki, o czym mówi właśnie nazwa naukowa *laticauda*, czyli szerokoogonowy.

Gatunek opisał Oskar Boettger w 1880 roku pod nazwą *Pachydactylus laticauda*, a jako miejsce typowe wskazano Nosy Be u północno-zachodnich wybrzeży Madagaskaru. Wyróżnia się dwa podgatunki: formę nominatywną *Phelsuma laticauda laticauda* oraz nieco mniejszy *P. l. angularis* z północno-zachodniego Madagaskaru, który ma na grzbiecie wyraźny, kątowy czerwonawy rysunek. Hodowla obu jest praktycznie taka sama.

Dorosły gekon osiąga 10-15 cm długości razem z ogonem. Większość osobników dorasta do około 12-13 cm, a forma nominatywna jest największa. Brak wiarygodnych danych dotyczących masy ciała.

Samce są silnie terytorialne i nie tolerują innych samców, a w małym terrarium potrafią też dotkliwie dręczyć samicę, która nie ma dokąd uciec. Skóra jest cienka, a ogon łatwo odrzucany, dlatego gatunek słabo nadaje się do brania na ręce. W zamian jest aktywny przez cały dzień i obserwowanie go w bujnie obsadzonym terrarium sprawia dużo radości.

Występowanie i środowisko

Gatunek zamieszkuje północny Madagaskar, m.in. wyspy Nosy Be, Nosy Komba i Nosy Mitsio, a także północno-zachodnią część lądu stałego, gdzie podgatunek *angularis* znany jest m.in. z okolic Antsohihy i Maromandia. Występuje również na Komorach i Majotcie. Nie wiadomo jednak, czy wszystkie tamtejsze populacje są rodzime, czy zostały zawleczone przez człowieka, a doniesienia z Seszeli nie są udokumentowane.

Gekon został introdukowany w wielu miejscach. Istnieją stabilne populacje na Hawajach, gdzie rozprzestrzenił się na kilka wysp, na Moorei w Polinezji Francuskiej oraz na Reunionie, gdzie konkuruje z rodzimymi, zagrożonymi gekonami dziennymi wyspy. Stwierdzenia stamtąd oraz z Florydy pochodzą od wypuszczonych lub zbiegłych zwierząt i nie należą do naturalnego zasięgu.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar, Komory i Majotta.

ŚRODOWISKO

Gekon żyje na drzewach w tropikalnych lasach i zaroślach, często w pobliżu ludzi: na palmach, bananowcach, w ogrodach i na ścianach domów. Prowadzi niemal wyłącznie nadrzewny tryb życia i przebywa na pniach i dużych liściach, gdzie wygrzewa się i poluje. Kilka osobników może zbierać się przy tej samej kwitnącej roślinie lub dojrzałym owocu, by zlizywać nektar, pyłek i soki.

Klimat jest tropikalny, z ciepłymi, słonecznymi dniami, nieco chłodniejszymi nocami i wyraźną porą deszczową. Wilgotna pora deszczowa i suchszy okres przez resztę roku to rytm sezonowy, który można odtworzyć w terrarium. Pomiarów z naturalnych siedlisk gatunku jest niewiele, dlatego parametry w terrarium opierają się na doświadczeniach hodowlanych i klimacie regionu.

Hodowla

TERRARIUM

Pojedynczy osobnik może mieszkać w wysokim terrarium o wymiarach co najmniej 30 × 30 × 45 cm (długość × szerokość × wysokość), ale większe jest zawsze lepsze. Para potrzebuje co najmniej 45 × 45 × 60 cm, aby samica mogła schodzić samcowi z drogi. Terrarium powinno być wyższe niż szersze, ponieważ gekon wspina się i wygrzewa wysoko pod lampą. Terrarium z drzwiczkami z przodu łatwiej obsługiwać niż otwierane od góry, a zwierzę nie płoszy się tak łatwo.

Urządź je ukośnymi i pionowymi gałęziami, rurkami bambusowymi, korą korkową i roślinami o dużych liściach, np. sansewierią, epipremnum i bromeliami. Gekon śpi i składa jaja w roślinach i rurkach bambusowych. Podgatunek *angularis* najlepiej czuje się w nieco mniejszym, gęsto obsadzonym terrarium z wieloma kryjówkami.

Jako podłoże sprawdza się mieszanka nienawożonej ziemi i kory storczykowej, najlepiej w formie podłoża bioaktywnego ze skoczogonkami oraz warstwą suchych liści i torfowca. Nie używaj piasku ani żwiru, które zwierzę może połknąć, co grozi zaparciem. Zadbaj o dobrą wentylację i szczelne drzwiczki, bo gekon jest szybki i ucieka przy pierwszej okazji.

TEMPERATURA

W dzień w terrarium powinno być 26-30 °C, a na gałęzi pod lampą miejsce do wygrzewania o temperaturze 31-33 °C. Dolną część terrarium pozostaw chłodniejszą, około 23-25 °C, aby zwierzę mogło samo wybierać. Ważne, by całe terrarium się nie przegrzewało.

W nocy temperatura może spaść do 20-23 °C, a nieco chłodniej w okresie spoczynku zimowego jest zdrowe dla zwierząt hodowlanych (patrz rozmnażanie). Mata grzewcza pod dnem prawie nic nie daje, bo zwierzę żyje wysoko w gałęziach. Zamiast niej użyj małego spota halogenowego lub żarówki grzewczej po jednej stronie, sterowanych termostatem i programatorem czasowym. Mierz temperaturę termometrem cyfrowym na górze i na dole, a miejsce do wygrzewania sprawdzaj pirometrem.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Utrzymuj wilgotność powietrza na poziomie 60-75 %. Zraszaj obficie rano i wieczorem, tak aby wilgotność na krótko wzrosła do 80 % lub więcej, i pozwól jej spaść, zanim zrosisz ponownie. To codzienne przesychanie utrzymuje podłoże i rośliny w dobrym stanie. Stale mokre warunki sprzyjają pleśni i infekcjom dróg oddechowych, zwłaszcza gdy jednocześnie jest zbyt zimno.

Gekon pije krople z liści i szyb, dlatego zraszanie jest ważne. Postaw też małą, płaską miseczkę ze świeżą wodą i wymieniaj ją codziennie. Młode mogą utonąć w głębszej wodzie.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i przyzwyczajony do silnego światła słonecznego, więc terrarium musi być jasne i mieć lampę grzewczą nad miejscem do wygrzewania. Gatunek można odchowywać bez UVB, jeśli zamiast tego dostaje wapń z D3, ale zalecane jest UVB odpowiadające strefie Fergusona 2, np. świetlówka T5 5-7 %, umieszczona tak, by najwyższe gałęzie otrzymywały indeks UV około 2-3, a reszta terrarium pozostawała w cieniu. Dzięki temu zwierzęta są bardziej aktywne, a gospodarka wapniowa bezpieczniejsza.

Światło włączaj na 12-14 godzin dziennie latem i na około 10 godzin zimą, najlepiej z programatorem czasowym. W nocy musi być ciemno.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Podstawą diety są małe, dobrze odżywione owady, takie jak świerszcze, karaczany dubia, larwy muchy czarnej i od czasu do czasu larwy barciaka. Owady powinny być mniejsze niż odległość między oczami zwierzęcia i przez co najmniej dobę karmione pożywnym pokarmem. Dorosłym podawaj owady kilka razy w tygodniu, oprószając je wapniem z D3 przy co drugim karmieniu i multiwitaminą raz w tygodniu. Samice składające jaja powinny dostawać wapń przy każdym karmieniu.

Raz lub dwa razy w tygodniu podaj małą miseczkę gotowego pokarmu dla gekonów owocożernych, np. Pangea lub Repashy, rozrobionego z wodą, albo trochę przecieru owocowego. Kropla nektaru lub odrobina pyłku pszczelego może być przysmakiem. Słodkie pokarmy powinny stanowić jedynie niewielką część diety, w przeciwnym razie zwierzę utyje. Obserwuj sylwetkę i dostosowuj do niej ilości.

Młode trzeba karmić codziennie przez pierwsze trzy miesiące, patrz odchów.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gekon jest szybki, czujny i nieco nerwowy, a najlepiej czuje się, gdy zostawia się go w spokoju. Skóra jest cienka i łatwo ulega uszkodzeniom, a ogon zostaje odrzucony pod wpływem stresu lub brutalnego traktowania. Odrasta, ale nigdy nie odzyskuje pierwotnego wyglądu. Podziwiaj więc zwierzę przez szybę i pracuj w terrarium spokojnie, nie chwytając go.

Samca i samicę można trzymać w parze, ale samica musi mieć miejsce i wiele kryjówek, a ty musisz być gotów je rozdzielić, jeśli samiec ją goni lub gryzie. Nawet pary, które żyły zgodnie, mogą nagle przestać się tolerować. Dwóch samców nigdy nie wolno trzymać razem. Gatunek można też trzymać pojedynczo i dobrze się z tym czuje. Stres objawia się ciemnym, matowym ubarwieniem, ukrywaniem się i utratą apetytu.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Dojrzałe płciowo samce mają wyraźne pory na spodniej stronie ud i przed kloaką oraz zgrubienie u nasady ogona, a często są też nieco większe i bardziej kolorowe niż samice. Płeć można pewnie określić dopiero wtedy, gdy młode mają kilka miesięcy. Gekony osiągają dojrzałość płciową w wieku około 10-12 miesięcy, ale z rozmnażaniem poczekaj, aż będą miały 12-14 miesięcy i dobrą kondycję. Samice rozmnażane zbyt wcześnie tracą zapasy wapnia.

GODY I KOPULACJA

Połącz zwierzęta w czystym terrarium, w którym żadne z nich wcześniej nie mieszkało, tak by nikt nie grał u siebie. Oznakami akceptacji są kiwanie i kręcenie głową, pokazywanie samicy grzbietu przez samca oraz to, że samica pozwala mu chwycić się zębami za kark podczas kopulacji. Gonienie, odtrącanie i ataki świadczą o agresji i wtedy zwierzęta trzeba natychmiast rozdzielić.

Zwierzęta często przechodzą spoczynek zimowy mniej więcej od października do stycznia. Temperaturę dzienną obniża się stopniowo z około 29-30 °C do 27-28 °C, nocną o kilka stopni, a długość dnia skraca się z 14 do 10 godzin. Przerwa wstrzymuje rozród i daje zwłaszcza samicy czas na odbudowę rezerw. Gdy dni znów stają się dłuższe i cieplejsze, zwierzęta zaczynają kopulować.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Trzy do czterech tygodni po kopulacji samica zwykle składa dwa jaja, które sklejają się ze sobą, a czasem tylko jedno. Składa je w kątach liści np. sansewierii lub w rurkach bambusowych, ale jaja nie są przyklejane do podłoża. Jeśli pokarm i warunki są w porządku, może składać kolejne zniesienie co trzy do sześciu tygodni w sezonie. Liczba zniesień w ciągu roku bywa różna.

Samica chce mieć spokój podczas składania jaj. Następnie ostrożnie wyjmij jaja, nie obracając ich, ponieważ dorosłe zwierzęta mogą zjadać świeżo wyklute młode. Podawaj samicy wapń przy każdym karmieniu i wyłącz ją z rozrodu, jeśli traci na wadze.

INKUBACJA

Umieść jaja w małym pojemniku z lekko wilgotnym wermikulitem lub perlitem i kilkoma małymi otworami wentylacyjnymi w pokrywce, utrzymując wilgotność około 60 %. W temperaturze około 28 °C wyklucie następuje po 40-45 dniach. W niższej temperaturze trwa to dłużej, nawet do około 85 dni. Młode wykluwają się najchętniej rano.

U gekonów dziennych temperatura wpływa na płeć młodych. W 28,5 °C i wyżej większość młodych to samce, w 26,5 °C i niżej większość to samice, a w przedziale pośrednim pojawiają się obie płcie. Dane opierają się na niewielu odchowach, więc traktuj je orientacyjnie. Używaj niezawodnego inkubatora z termostatem i kontroluj temperaturę osobnym termometrem, bo kilka stopni robi różnicę.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode po wykluciu mają około 5 cm długości. Przenieś je do małego, wentylowanego pojemnika lub niewielkiego terrarium z cienkimi gałązkami, liśćmi i bardzo płaską miseczką z wodą i zraszaj codziennie. Najlepiej trzymaj je osobno, bo rodzeństwo szybko staje się wobec siebie agresywne i w każdym razie trzeba je rozdzielić w ciągu pierwszego miesiąca.

Przez pierwsze trzy miesiące karm codziennie muszkami owocowymi, bardzo małymi świerszczami i przecierem owocowym, a owady oprószaj wapniem i witaminami. Przeżywalność młodych zależy przede wszystkim od diety oraz od kondycji samicy w chwili składania jaj. Regularnie je waż i sprawdzaj, czy rosną równomiernie. Dorosłość osiągają po około roku.

Zdrowie i częste błędy

Gekon jest wrażliwy na błędy w hodowli. Typowe problemy to:

- Za mało wapnia, D3 lub UVB, co prowadzi do choroby metabolicznej kości z miękkimi szczękami, wygiętymi kończynami i załamaniami ogona. Stosuj wapń z D3, UVB i dobry gotowy pokarm.
- Problemy z linieniem, gdy powietrze jest zbyt suche. Resztki wylinki na palcach i końcu ogona ostrożnie odmocz letnią wodą.
- Infekcja dróg oddechowych, gdy jednocześnie jest zimno i mokro. Objawy to apatia, otwarty pysk oraz śluz lub pęcherzyki przy nozdrzach.
- Zaparcie lub niedrożność jelit, jeśli zwierzę połknie piasek lub żwir.
- Robaki jelitowe i inne pasożyty, zwłaszcza u zwierząt importowanych. Wykrywa je badanie kału u weterynarza.
- Utrata ogona po stresie lub braniu na ręce.

Kupuj wyłącznie zwierzęta z hodowli. Zdrowe zwierzę jest jaskrawozielone, ma czyste oczy i pełny ogon. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli gekon traci apetyt, chudnie, jest apatyczny lub ma wygięte kończyny.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.